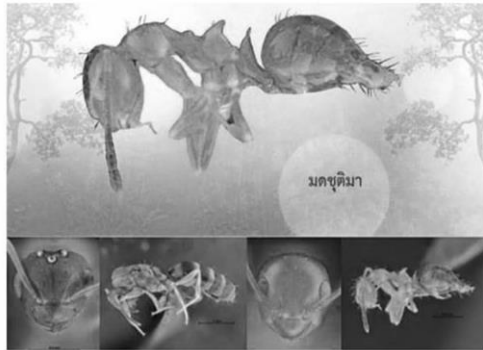
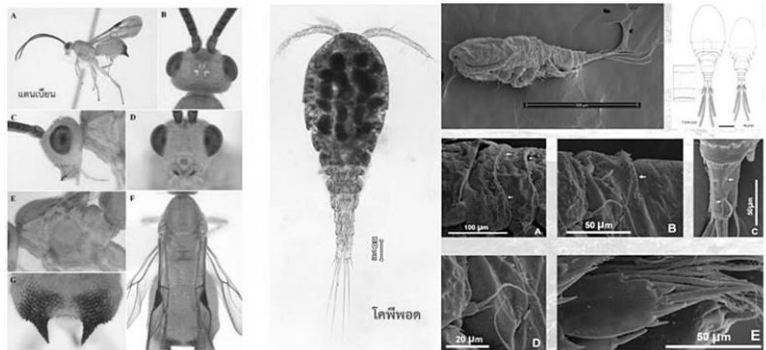

สัตว์ชนิดใหม่ของโลก ในพื้นที่สงวนชีวมณฑลสะแกกราช

มดขุดดิน

แตนเบียนปิยะและแตนเบียนสะแกกราช โคพีพอด (Copepods)

การค้นพบสัตว์ชนิดใหม่ในระบบนิเวศ ถือเป็นดัชนีวัดความอุดมสมบูรณ์ของป่าในภูมิภาคนั้นๆ กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (อว.) โดย สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (วว.) องค์การพิพิธภัณฑ์วิทยาศาสตร์แห่งชาติ (อพวช.) มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา เปิดดำเนินการค้นพบสัตว์ชนิดใหม่ของโลก ในพื้นที่สงวนชีวมณฑลสะแกกราช จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งเป็นเข็บบังชี้สำคัญถึงความหลากหลายทางชีวภาพและความอุดมสมบูรณ์ของพื้นที่ซึ่ง วว. โดย สถาบันวิจัยสิ่งแวดล้อมสะแกกราช เป็นหน่วยงานดูแล โดยการค้นพบครั้งนี้ประกอบด้วยสัตว์ชนิดใหม่จำนวน 4 ชนิดดังนี้

มดขุดดิน ค้นพบโดย ดร.วิยะวัฒน์ ไจตรง นักวิจัย จาก อพวช. และ ผศ.ดร.นพรัตน์ พุทธกาล คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี บริเวณยอดไม้สูงประมาณ 25-30 เมตร ในป่าดิบแล้งที่ค่อนข้างสมบูรณ์ในพื้นที่สถานีวิจัยสิ่งแวดล้อมสะแกกราช ภายใต้โครงการวิจัยความหลากหลายทางชีวภาพของมดบนเรือนยอดไม้บริเวณสถานีวิจัยสิ่งแวดล้อมสะแกกราช ทั้งนี้เพื่อเป็นเกียรติแก่ วว. และ ศ.(วิจัย)ดร.ชุตินา อี่ยมโชติชวลิต ผู้ว่าการ วว. ในฐานะเป็นหน่วยงานดูแลพื้นที่และสนับสนุนงานวิจัยทางความหลากหลายทางชีวภาพอย่างแข็งขัน จึงได้ตั้งชื่อชนิดใหม่นี้ว่า “มดขุดดิน” โดยมีชื่อวิทยาศาสตร์ว่า *Lepisiota chutimae* Jaitrong, Waengsothorn et Buddhakala, 2022

ลักษณะเด่น มีสีเหลืองทองตลอดทั้งตัว (ท้องมีสีเข้มกว่าอกเล็กน้อย) ตัวตัวเรียบเป็นเงามัน ทั่วส่วนอกและเอวมีขนหนาแน่น ชนิดนี้เป็นดัชนีบ่งชี้ความสมบูรณ์ของป่าดิบแล้งสะแกกราชได้อีกทางหนึ่ง ในประเทศไทยมีมดในสกุล *Lepisiota* จำนวน 8 ชนิด อาศัยอยู่บนดิน ยกเว้นเพียง “มดขุดดิน”

เท่านั้นที่ปรับตัวขึ้นไปอาศัยอยู่บนต้นไม้ เหตุผลในการปรับตัวที่แปลกไปจากชนิดอื่นในสกุลเดียวกันนักวิจัยอยู่ระหว่างค้นหาคำตอบ อย่างไรก็ตาม ขณะนี้เกิดปรากฏการณ์ลานีญา (ฝนตกชุก) ติดต่อกัน 2 ปี ทำให้โครงสร้างประชากรมดเรือนยอดเปลี่ยนแปลงไป มีมดกรรณชิตกรรณขึ้นในมากขึ้น ในอนาคตอันใกล้อาจส่งผลกระทบต่อลดลงของประชากรมดขุดดินและมดดินเดิมชนิดอื่นๆ ได้ หากไม่มีมาตรการป้องกันหรือการจัดการที่เหมาะสม งานวิจัยนี้ได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารระดับนานาชาติ Far Eastern Entomologist

แตนเบียนปิยะและแตนเบียนสะแกกราช ค้นพบโดย รศ.ดร.บัณฑิต อารีรักษ์ บุพเพอร์ คณะวิทยาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย บริเวณป่าดิบแล้งของสถานีวิจัยสิ่งแวดล้อมสะแกกราช ในช่วงเดือนสิงหาคม พ.ศ.2564 ด้วยกับดักเตี้นท์ หรือ Malaise Trap มีชื่อวิทยาศาสตร์ว่า *Physaraia sakaeratensis* Chansri, Quicke & Butcher, 2022

ลักษณะเด่น ที่แตกต่างจากแตนเบียนสกุล *Physaraia* ชนิดอื่น คือ หนามคู่ที่ส่วนท้องของลำตัวมีสีดำ ในขณะที่ชนิดอื่นหนามบริเวณนี้จะเปลี่ยนสีเดียวกับลำตัว โดยบริเวณปลายของส่วนท้องที่มีหนามคาดว่าจะเป็นกางของแตนเบียนเพศเมีย ทั้งนี้ แตนเบียน เป็นแมลงในอันดับ Hymenoptera เช่นเดียวกับกับ ผีเสื้อ และแตนชนิดอื่นๆ อาศัยวางไข่ของแตนเบียนเพศเมียไม่ได้มีไว้สำหรับคอก แต่มีไว้ใช้วางไข่ในแมลงให้อาศัย (host) เมื่อแตนเบียนเพศเมียวางไข่แล้ว ตัวหนอนของแตนเบียนจะกัดกินแมลงให้อาศัยเป็นอาหาร ก่อนจะเจริญเป็นดักแด้และแตนเบียนตัวเต็มวัยต่อไป ด้วยความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดกันระหว่างแตนเบียนและแมลงให้อาศัย ทำให้แตนเบียนหลายชนิดถูกนำไปประยุกต์ใช้ในการควบคุมประชากรของแมลงศัตรูพืชโดยใช้วิธีชีววิธี (biological control) โดยในพื้นที่เกษตรกรรมและพื้นที่ธรรมชาติ แตนเบียนนับว่าเป็นสิ่งมีชีวิตที่มีความสำคัญต่อสมดุลของประชากรแมลงในระบบนิเวศ งานวิจัยนี้ตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารวิชาการ Zootaxa เรื่อง Four new species of *Physaraia* (Hymenoptera : Braconidae : Braconinae) from Thailand

โคพีพอด (Copepods) ค้นพบโดย ผศ.ดร.นายฉัตร บุญญานุสิทธิ์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ได้รับการสนับสนุนจากสถานีวิจัยสิ่งแวดล้อมสะแกกราชและศูนย์ความเป็นเลิศด้านความหลากหลายทางชีวภาพ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในโครงการศึกษาความหลากหลายของแพลงก์ตอนสัตว์ ค้นพบบริเวณถ้ำจุ่งอง สถานีวิจัยสิ่งแวดล้อมสะแกกราช เป็นพื้นลำธารที่เป็นลานหิน มีแอ่งน้ำนิ่งสลับกับน้ำไหล มีชื่อวิทยาศาสตร์ว่า *Metacyclops sakaeratensis* Athibai, Wongkamhaeng & Boonyanusith,

2022

ลักษณะเด่น

- 1.ปลาของงาว่าน้ำที่ 4 มี spine 1 อัน
- 2.ด้านข้างของ caudal ramus มีหนาม
- 3.ปล้องสืบพันธุ์มีร่องตามขวางทางด้านหลัง

โคพีพอด จากสะแกราช มีลักษณะคล้ายกับเครือญาติจากกัมพูชา แต่ชนิดจากกัมพูชาไม่มีลักษณะในข้อ 3. คือร่องตามขวางทางด้านหลังของปล้องสืบพันธุ์

ทั้งนี้ โคพีพอด เป็นหนึ่งในแพลงก์ตอนสัตว์ ที่มีความสำคัญในระบบนิเวศแหล่งน้ำ มีความหลากหลายของสายพันธุ์สูง มีลักษณะคล้ายคลึงและอยู่ในตระกูลเดียวกับ กุ้ง ไรน้ำ สามารถพบ โคพีพอด ในแหล่งน้ำทั่วไปของประเทศไทย ทั้งน้ำจืด น้ำกร่อย และน้ำเค็ม พบได้ทั้งในฝั่งอ่าวไทยและอันดามัน โคพีพอดถูกนำมาใช้ประโยชน์หลายด้าน เช่น การประมง การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำเศรษฐกิจ ปลาทะเล กุ้งสวยงาม นอกจากนี้ ยังมีความสำคัญในห่วงโซ่อาหาร โดยเป็นอาหารของสัตว์น้ำวัยอ่อน ทั้งลูกกุ้ง ลูกปลา เป็นตัวบ่งชี้ถึงความหลากหลายทางชีวภาพ ความอุดมสมบูรณ์ของระบบนิเวศตามธรรมชาติของแหล่งน้ำ งานวิจัยนี้ตีพิมพ์เผยแพร่ใน Athibal, S., Wongkamhaeng, K. and Boonyanusith, C (2022).Two new species of Metacyclops Kiefer, 1927 (Copepoda, Cyclopoida) from Thailand and an up-to-date key to the species recorded in Asia. European Journal of Taxonomy. 787 : 146-181

การค้นพบสัตว์ชนิดใหม่ของโลกทั้ง 4 ชนิดดังกล่าว เป็นการยืนยันถึงความอุดมสมบูรณ์และความหลากหลายทางชีวภาพของประเทศไทย โดยเฉพาะพื้นที่สงวนชีวมณฑลสะแกราช ซึ่งตั้งอยู่ในเขตอำเภอปักธงชัย และอำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา มีพื้นที่ 78.08 ตารางกิโลเมตร (48,800 ไร่) ได้รับการขึ้นทะเบียนให้เป็นพื้นที่สงวนชีวมณฑล (Biosphere reserve) ภายใต้โครงการ Man and Biosphere program (MAB) ขององค์การ UNESCO เมื่อปี พ.ศ. 2519 นับเป็นพื้นที่สงวนชีวมณฑลแห่งแรกของประเทศไทยในขณะนั้น

โดย วว. มีนโยบายและแนวทางการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ การใช้ประโยชน์ของพื้นที่แห่งนี้ในการเป็นห้องปฏิบัติการศึกษาวิจัยทางด้านธรรมชาติของป่าไม้ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ รวมทั้งการถ่ายทอดความรู้แก่ชุมชนในการพึ่งพาอาศัย ได้ประโยชน์ร่วมกันระหว่างคนและธรรมชาติ ที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตตามธรรมชาติของคนในท้องถิ่น ซึ่งการอนุรักษ์ระบบนิเวศสิ่งแวดล้อมจากกลุ่มชุมชนในพื้นที่ที่เข้มแข็งนั้น จะนำไปสู่ความยั่งยืนในระดับประเทศและระดับภูมิภาคต่อไป

สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย(วว.)